

Til:	Småkraftforeninga v/Knut Olav Tveit
Fra:	THEMA Consulting v/Adrian Mekki, Åsmund Jenssen, Lars Byenstuen og Sander Nordhagen
Dato:	9. januar 2026
Referanse:	Delleveranse i prosjekt om konsekvenser for småkraftverk av redusert nedre grense i grunnrenteskatten for vannkraft

Vurdering av lønnsomhet i småkraftnæringen

Innledning

Finansdepartementet omtaler i høringsnotatets kapittel 2.4 lønnsomheten i småkraftnæringen. De konkluderer ikke, men viser til anslag fra NVE for kraftpriser og kostnader. I dette notatet gjør vi en vurdering av tallene som oppgis i høringsnotatet og konkluderer om lønnsomhet i småkraftnæringen basert på dem. Vi vurderer spesielt om Finansdepartementets forutsetninger i høringsnotatet gjør det sannsynlig at det vil være lønnsomt å investere i ny småkraft.

Inntekter

I vurdering av lønnsomheten i nye investeringer i småkraftverk er det den langsiktige kraftprisforventningen den viktigste. For dette benytter Finansdepartementet NVEs *Langsiktig kraftmarkedsanalyse 2025*. NVEs prognoser gjøres for flere ulike scenarioer (høyt, lavt og basis). For å sammenligne inntektene med kostnadene etterpå velger vi å gå videre med ett av scenarioene, basis. Videre forenkler vi til ett gjennomsnitt, som hensyntar at kraftverkenes reelle inntekter avhenger av nåverdien over prosjektets levetid. Vi benytter kraftprisene i 2040 som et anslag på det gjennomsnittlige prisnivået over tid. Denne forutsetningen tilsier at de langsiktige kraftprisene forventes å være omkring 55-60 øre/kWh i de ulike budområdene (uveid gjennomsnitt over året, dvs. uten justering for oppnådd kraftpris). I tillegg kommer opprinnelsesgarantier lik 0,5-1,5 øre/kWh, som vi benytter middelerdien av. Vi ser bort fra eventuelle fastprisavtaler og andre mulige inntekter. Oppnådd kraftpris for typiske småkraftverk hensyntas i kostnadene i tråd med Finansdepartementets metodikk.

Kostnader

Departementet oppgir videre at gjennomsnittlig levetidskostnad (LCOE) for vannkraft under 10 MW er lik 58 øre/kWh, justert for at småkraft oppnår en lavere kraftpris enn gjennomsnittet (verdifaktorjustering). Tallet er for øvrig 44 øre/kWh uten verdifaktorjusteringen. Igjen refereres det til NVEs anslag. Det bør nevnes at kostnaden varierer betydelig mellom kraftverk, mellom 35 og 53 øre/kWh, ujustert. Vi går videre med gjennomsnittet.

Det er flere elementer som er verdt å kommentere ved LCOE-anslaget. For det første ekskluderes avgifter og skatter, i tillegg til eventuell grunneiererstatning, falleie, produksjonsrelaterte nettkostnader og innmatingsavgift. Metodisk skyldes dette at NVE bruker innrapporterte kostnader fra fastsettelse av konsesjonskraftprisen for både småkraft og stor vannkraft, og setter drifts- og vedlikeholdskostnader til 6 øre/kWh for alle vannkraftverk. Disse kostnadene inkluderer ikke nettkostnader, erstatninger mm. For det andre forutsetter NVE økonomisk levetid på 40 år for alle nye vannkraftverk. De hensyntar ikke større reinvesteringer. Gitt at visse driftsmidler i kraftverk kan ha lenger levetid enn 40 år trekker det mot lavere levetidskostnader. For det tredje er det ikke tydelig hvilke rente NVE benytter og hvorfor. Energikostnaden beregnes med 6 prosent diskonteringsrente, som NVE beskriver at det er en reell rente, som vi antar er en rente før skatt.

I våre anslag gjør vi korrigeringer for de manglende kostnadselementene. Først legger vi til 1,8 øre/kWh eiendomsskatt, som er et anslag for gjennomsnittlig eiendomsskatt over levetiden basert på et gjennomsnitt fra konsesjonskraftprisrapporteringen (se tabell 4 i THEMA-rapport 2025-13). Dette tallet reflekterer eiendomsskatten i store vannkraftverk beregnet etter en annen metode enn for småkraft, men faktisk eiendomsskatt for småkraft vil trolig ligge i nærheten av dette nivået i gjennomsnitt. Deretter legger vi til 2,4

øre/kWh i produksjonstariff, som er lik fastleddet i Statnetts prognoser (fram mot 2035). Vi ser bort ifra produksjonsrelaterte nettkostnader og energileddet basert på marginaltap. Til slutt er det kostnader til falleie, som er en del av småkraftverks reelle kostnader. Avtaler om falleie kan variere fra verk til verk, men vi benytter her som en forenkling en brutto falleieavtale. Det vi si en avtale hvor falleien utgjør en andel av brutto salgsinntekter. Andelen setter vi lik 5 prosent, som er et konservativt anslag ifølge Småkraftforeninga. Korrigeringer for økonomisk levetid ser vi bort ifra. Erfaringstall fra bransjen tilsier en gjennomsnittlig levetid på omkring 45 år. Selv om dette er høyere enn NVEs antakelse (40 år), som isolert tilsier noe lavere kostnader, anser vi forutsetningene som relativt like og effekten av forskjellen som liten.

Konklusjon

Nye investeringer i småkraft er ikke lønnsomt, ifølge høringsnotatets anslag, når alle kostnadselementer hensyntas. Tabell 1 oppsummerer analysen.

Basert på høringsnotatets anslag, hvis vi sammenligner levetidskostnad med forventninger om langsiktig kraftpris, er småkraft i beste fall marginalt lønnsomt i gjennomsnitt, med inntekter 56-61 øre/kWh og kostnader 58 øre/kWh. Det fremkommer av tabellen under at kostnadene da overstiger inntektene i NO4. I de øvrige budområdene er differansen positiv, men liten. Variasjonen i kostnadene, som nevnt over, tilsier at de billigste prosjektene kan være mer lønnsomme.

Når vi deretter justerer for unøyaktighetene i LCOE-anslagene ved å inkludere alle relevante kostnadselementer, er nye småkraftverk ulønnsomme. Resultatet gjelder for alle budområder. Dette gjelder selv om vi ser bort fra falleie.

Tabell 1: Oppsummering av høringsnotatets anslag på lønnsomhet i ny småkraft, inkl. alle kostnader

Alle verdier i øre/kWh	NO1	NO2	NO3	NO4	NO5
Kraftpris	60.0	59.0	58.0	55.0	59.0
Opprinnelsesgarantier	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
Samlede inntekter	61.0	60.0	59.0	56.0	60.0
NVE levetidskostnader (LCOE)	58.0	58.0	58.0	58.0	58.0
Eiendomsskatt	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8
Produksjonstariff	2.4	2.4	2.4	2.4	2.4
Falleie	3.0	3.0	2.9	2.8	3.0
Faktiske levetidskostnader (LCOE)	65.2	65.2	65.1	65.0	65.2
Lønnsomhet (høringsnotatets anslag)	3.0	2.0	1.0	-2.0	2.0
Lønnsomhet (anslag med alle kostnader)	-4.2	-5.1	-6.1	-8.9	-5.1

Konsekvensene for utbygging av nye småkraftverk avhenger av i hvilke budområder det resterende potensialet ligger. Dette har vi ikke hensyntatt i denne vurderingen. Vi kan anta at effekten av budområder er relativt liten gitt at prisene konvergerer på lang sikt.